

Szárnyaltam, tettem a dolgomat

A kilencvenéves Frajka Félix ferences szerzetes

„Földet nektek annyit nem tudunk adni, amiből megélhetnétek, de kitaníttatunk benneteket, és az segít majd megélni” – ezzel bocsátotta útjára a nyolc gyermeket a vasutas apa és felesége. Amikor Frajka János P. Felix ferences szerzetes földézi ezt a régi élményét, tekintete mélyén felcsillan, Boldogházán jár, a Jászberényhez közeli kicsiny település vasúti házában. Itt dolgozott a MÁV-alkalmazott édesapa, aki mellette vándorméhészettel foglalkozott és ezermesterkedett. Nyugdíjba vonulása után maga művelte meg a földjét, míg be nem kényszerítették a téesszbe.

Félix atyát az esztergomi ferences gimnázium folyosóján látom az ezerkilencszázhatvanas évek második felében. A matematika–fizika tanár híres volt szigorúságáról, jól „meggyötörte” a diákokat, ám senkit nem buktatott meg. Ennek okáról most, kilencvenévesen így beszél: *„Amikor megszereztem a diplomát, elhatároztam, mindent beleadok a tanításba, de nem buktatok meg senkit.”* Az egyházi iskolások a diktatúra idején az egyetemi felvételinél eleve hátrányt szenvedtek, esélyt az jelentett, ha minél többet tudtak. S Félix atya ennek az esélynek a megadására törekedett – sikerrel!

Boldogháza! Beszélő név. *„Szép temploma volt, önálló plébánia nélkül. A városból jártak ki a ferencesek misézni. Vonattal érkeztek, szüleim vasutasok voltak, s míg visszafelé várakozni kellett a vonatra, betértek hozzánk. Sokan voltunk testvérek, eljátszadoztak velünk. Az egyik vasárnap délután Lukács Pelbárt atya a harmadrendieknek tartott ájtatosságot. Szent Ferencről beszélt, a bélpoklossal való találkozásáról, a köpenycseréről és egymás megöleléséről. Olyan hatással volt ez rám, hogy ekkor éledt bennem az elhatározás, ha lehet, az ő rendjébe szeretnék majd belépni. Ha megnövök, én is olyan ferences leszek, mint Pelbárt atya.”*

A boldogházai elemít követően Félix atya a jászberényi József Nádor Gimnáziumba került, amelyet az első világháborúig a ferencesek vezettek. A háború tönkretette a vasúti közlekedést, ekkor a fiatal fiú bekerült a ferencesek kollégiumába.

Hivatásának további alakulásáról így beszélt: *„Magyarországnak olyan főpapja volt Mindszenty József személyében, akire bizakodással tekintett az egész ország. Keményen védte az egyház, a hívők és az üldözöttek érdekeit. Úgy éreztem, nekem is be kell állnom abba a seregbe, amely Krisztus egyházát és a hazát védi.”*

A legnehezebb időben, 1948. augusztus 18-án lépett be a ferences rendbe. Többen próbálták lebeszélni, hiszen annyira kilátástalannak látták a jövőt. *„Az igazgató megállított a folyosón: – Fiam, ne menj el barátoknak! Oda vetetlek fel, ahova akarod! – Igazgató úr, köszönöm, ferences leszek.”*

A noviciátusba való bevonulás előtt elköszönt a családtól, a rokonoktól. *„Keresztapám így szólt: – Jani fiam, ne menj el barátoknak, mert vértanúság vár rátok! – Keresztapám, elmegyek, vállalom a vértanúságot is. Miért mondtam? Talán megfontolatlan voltam...? Szüleim is féltettek, vegyes érzelmekkel viszonyultak döntésemhez.”*

A szécsényi noviciátus után Gyöngyösre került, a nagy tekintélyű Karácsonyi Aladár atyához. Képességei és egyéb adottságai alapján Aladár atya – Paskai Pacifikkal, Kákonyi Asztrikkal és másokkal – a nagyváradi csonka egyházmegye keretében bejuttatta a Központi Szemináriumba. *„Aladár atya óvó szemét rajtam tartotta.”*

Két év után – az Állami Egyházügyi Hivatal rendelkezésére – elbocsátottak a Központi Szemináriumból, „*ekkor bekerültem a budai rendházunkba, s mint egyéni hallgató folytattam tanulmányaimat az azóta elhunyt Pocsay Vendel atyával együtt*”.

1953-ban, huszonhárom éves korában szentelték pappá. „*Szárnyaltam, tettem a dolgomat.*” Teológiából doktorált, de Várady Béla provinciális matematika–fizika tanári szakra küldte. Kellett a jól képzett pedagógus az 1950-ben újra engedélyezett ferences gimnáziumba: „*– Kisatya, több teológiatanárra nincs szükségünk, ellenben matematika–fizika tanárra igen.*” „*– Béla atya, ha oda kell mennem, oda megyek.*”

1956-ot az egyetemen élte meg. „*A kommunista párt és a DISZ (Demokratikus Ifjúsági Szövetség) szervezte az összejövetelt a Gólyavárban, az egykori egyetemi kápolnában. A zsúfolt tömeg előtt felolvastak tizenkét pontot, azt nem tudom, azonosak voltak-e a műegyetemi követelésekkel. Lelkesen, lábunkkal dobogva hallgattuk, s követeltük, ismételjék meg, olyan jó volt már csak hallani is. 1956-ban mindennap az utcán voltam, de nem fogtam fegyvert. Részt vettem a tüntetéseken, a Rádiónál, s amikor fejem fölött süvítettek a golyók.*”

1961-ben szerzett diplomát. Fogadalmat tett: ha megéri a nyugdíjas kort, azonnal visszavonul – amikor még azt mondják, de kár érte, hogy abbahagyta a tanítást. Belevetette magát a munkába, szakköröket szervezett, német ferencesek adománya révén modern kísérleti eszközökkel dolgozhatott. Amikor 1976-ban Szentendrre került, az ottani fizikaszertár még tovább gazdagodott: „*Esztergomban tizennégy méteren mértük a fénysebességet, Szentendrén már három méteren, aztán a földforgási kísérletek következtek. Diákjaim közül sokan dolgoztak a Középiskolai Matematikai Lapokban, felkészítettem őket a versenyekre.*”

Nem tartotta be fogadalmát. Hatvanévesen nem vonult nyugdíjba: provinciálisa kérte, vállaljon még egy tanévet. Megtette. 1991-ben azonban minden erejével a lelkipásztori munkát választotta: „*Nem azért szenteltek pappá, hogy Arkhimédész és Pitagorasz tételét meg a Heisenberg-féle bizonytalansági relációt tanítsam, hanem hogy hirdessem az evangéliumot.*”

Kinevezték a Tövis utcába templomigazgatónak. Ám az oktatásban-nevelésben is várt még rá feladat. A ferences rend időközben átvette a budapesti Szent Angéla iskolát (korábban Ady Endre iskola), s 1993-tól tíz évig annak lett az igazgatója. Bolyai Jánost idézi: „*A semmiből egy új világot teremtettem*” – ennyire szereti azt az iskolát, amelyet gimnáziummá fejlesztett, új épületszárnnyal, hatalmas tornacsarnokkal bővítette. „*Amikor innen is visszavonultam, nyolcszázötven diákkal adtam át.*”

Gondolata visszatér Mindszenty József bíboros személyéhez, akinek fehér márványba foglalt szobrát – Párkányi Raab Péter munkáját – Félix atyának köszönhetjük a Tövis utcai templom bejáratának egyik oldalán. A másik oldalon a huszadik századi ferences mártírok – Köröstyös Krizosztóm, Kovács Kristóf, Hajnal Zénó, Kiss Szaléz, Lukács Pelbárt, Kriszten Rafael és Károlyi Bernát – tekintenek a belépőre, Markolt Sebestyén keze által kifaragva.

„*Fiatalkoromban éreztem, láttam, tapasztaltam a Mindszenty iránt országszerte megnyilvánuló bizalmat. Úgy érezte a nép, az egyetlen ember, aki úgy-ahogy meg tudja menteni az országot a pusztulástól – Mindszenty hercegprímás. Keményen küzdött az ateizmus, a nép vallástalanná tétele ellen, hogy ne tántoríthassák el a magyarságot hitétől és nemzeti érzéseitől.*”

Közben eltelt több mint hetven esztendő. Beszélhetünk-e Mindszenty bíboros mai örökségéről, van-e talaja a katolikus hitnek ebben a társadalomban? – kértem Félix atyától, miközben zúg alattunk a budai hegyről lezúduló motorizált élet. „*A mai fiatalok nemigen értik meg Mindszenty Józsefet, ötven éven át annyi rágalommal illették őt. Ezért kell hirdetni róla mindazt, ami őt valóban hőssé és szentté tette.*” A Tövis utcai szobor, a szikrázó márvány ezt az állandósult tisztaságot – hős és szent – árasztja magából.

Sok évtizedes tanári múlttal a háta mögött Félix atya a maga csöndes mosolyával így folytatja: „*Látom azokat a fiatalokat, akikből – remélem – kinő az új nemzedék, amely ismét*

vallásossá, erkölcsössé teszi népünket, nemzetünket. A magam erejéből ezért igyekszem ma is mindent megtenni. S látom, hogy mostanában törvényi eszközöket is igénybe vesznek, hogy visszaszorítsák azokat az egészséges erkölcsi érzéket veszélyeztető lehetőségeket, amelyek a szabadság hamis eszméjével szinte fölkinálkoznak az ifjúságnak. Hiszem, hogy lesz még gyümölcs a fán!”

Az állam 1950-ben megtiltotta a ferenceseknek a lekipásztorkodásban való részvételt. 1956 után valamelyest enyhült a helyzet. „*Mentem én is mindenfelé kisegíteni az Esztergom környéki falvakba.*” Aztán a szentendrei időkben a budapesti templomokba járt. Amint lehetőség nyílt rá, azonnal élt vele. S máig folytatja a hithirdetést. Néhány éve a pasaréti rendházban él, s vesz részt a pasztorációban. Legutóbb Esztergomban, az online közvetített Franka napon ő mutatta be a szentmisét október 19-én, a kilencvenéves, szellemében és lelki helyátállásában ma is friss szerzetes tanár, akire nemzedékek tekintenek fel kellő tisztelettel.

„Sosem voltam bigott, mindig nyitott gondolkodásúnak tartottam magam: haladjunk, haladjunk, ahogyan XXIII. János pápa és VI. Pál pápa is meghirdette.”

Szentírási és Szent Ferenc-i gondolattal búcsúzik a ma is derűs Félix atya: „*Ne magunknak éljünk, hanem másoknak legyünk hasznára – és tegyük a jót, amíg időnk van.*”

Elmer István (1970/B)